

SAVIENĪBAS AUGSTĀ
PĀRSTĀVE ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 15.5.2019.
JOIN(2019) 9 final

KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

ES un Vidusāzija: jaunas iespējas ciešākai partnerībai

Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei

ES un Vidusāzija: jaunas iespējas ciešākai partnerībai

IEVADS

Eiropas Savienībai (ES) un piecām Vidusāzijas valstīm (Kazahstānai, Kirgizstānai, Tadžikistānai, Turkmēnistānai un Uzbekistānai) ir ilglaicīgas attiecības, kuru pamatā ir spēcīgas savstarpējās intereses.

2007. gada ES stratēģijas Vidusāzijai¹ īstenošana palīdzēja ES un Vidusāzijas valstīm sasniegt vēl nepieredzētu sadarbības līmeni. Vidusāzijas reģiona **stratēģiski nozīmīgā ģeogrāfiskā atrašanās vieta Eiropas un Āzijas krustcelēs, tā ieguldījums ES enerģijas importā un tirgus potenciāls ar 70 miljoniem iedzīvotāju, kā arī ES intereses saistībā ar reģionālo drošību** — tie ir faktori, kuru dēļ Vidusāzijas reģions kļūst par arvien svarīgāku ES partneri.

Atsevišķi **notikumi mūsdienu Vidusāzijā** ir pavēruši vēl vairāk **jaunu iespēju** ES un Vidusāzijas partnerības turpmākai attīstībai. Reģionā notiekošie **reformu procesi** ir radījuši nepieciešamību pēc politiskās atzinības un ES atbalsta modernizācijai. **Jaunā, aktīvā reģionālās sadarbības virzība**, ko apliecina pirmais neformālais Vidusāzijas valstu līderu samits, kurš notika 2018. gada martā Astanā, ir palielinājusi ES pieredzes lomu saistībā ar sadarbībā balstītu risinājumu radīšanu kopīgu problēmu novēršanai. Atkārtoti centieni sekmēt **Eiropas un Āzijas savienojamību** ir palielinājuši interesi par ES pieeju attiecībā uz ilgtspējīgas savienojamības nodrošināšanu. Ciešāka sadarbība starp Vidusāzijas reģionu un **Afganistānu** ir noteikusi jaunus parametrus arī attiecībā uz ES centieniem sekmēt mieru šajā valstī. Arī dažu Vidusāzijas valstu paustās jaunās ambīcijas aktīvāk piedalīties **pasaules un reģionālajos notikumos** ir palielinājušas šo valstu un ES sadarbības potenciālu kopīgu mērķu kontekstā.

ES iesaiste minētā reģiona procesos var notikt, balstoties uz **nozīmīgiem elementiem**. Vidusāzijas valstis var uzticēties ES kā vadošajai līdzekļu devējai un uzticamai partnerei saistībā ar reformu un ekonomikas pārejas procesu īstenošanu šajās valstīs un galvenajai atbalstītājai saistībā ar šo valstu integrāciju pasaules tirdzniecības sistēmā, turklāt ES ir arī kvalitatīvu investīciju un jaunāko tehnoloģiju avots un minēto valstu reģionālās sadarbības centienu dabiska atbalstītāja.

Šā kopīgā paziņojuma mērķis ir veidot **stiprāku, mūsdienīgu un neekskluzīvu partnerību ar Vidusāzijas valstīm, lai šis reģions kļūtu par ilgtspējīgu, izturētspējīgāku un veiksmīgu vidi, kuru vieno ciešas savstarpējas ekonomiskās un politiskās saites**. Šīs partnerības pamatā būs pieredze, kas gūta, ES iesaistoties reģiona procesos, un tajā tiks ņemtas vērā citas svarīgas stratēģijas, tostarp *Globālā Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija*², *Jaunais Eiropas Konsenss par attīstību*³, *ES stratēģija par Eiropas un Āzijas savienojamību*⁴ un *ES stratēģija attiecībā uz Afganistānu*⁵, un kā vadlīnijas izmantota ANO *Ilgspējīgas attīstības programma 2030. gadam*⁶.

¹ ES un Vidusāzija: jaunu partnerattiecību stratēģija. 10113/07, 2007. gada 31. maijs.

² Kopīgs redzējums, kopīga rīcība: stiprāka Eiropa. Globāla Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija, 2016. gada jūnijs.

³ Jaunais Eiropas Konsenss par attīstību “Mūsu pasaule, mūsu cieņa, mūsu nākotne”, OV 2017/C 210/01, 30.6.2017.

⁴ Eiropas un Āzijas savienojamība — ES stratēģijas stūrakmeņu veidošana — Padomes secinājumi, 13097/18, 2018. gada 15. oktobris.

⁵ Afganistāna — Padomes secinājumi, 13098/17, 2017. gada 16. oktobris.

ES stratēģijā galvenā uzmanība būs pievērsta **trim savstarpēji saistītām un savstarpēji pastipriņošām prioritātēm**:

➤ **uz izturēspēju vērsta partnerība**

ES kļūs par Vidusāzijas valstu partneri, palīdzot prognozēt un risināt problēmas, kuras ietekmē to sociālekonomiskos mērķus un drošību, un uzlabot to spēju izmantot reformas un modernizāciju. ES sekmēs demokrātiju, cilvēktiesību ievērošanu un tiesiskumu, stiprinās sadarbību saistībā ar Parīzes klimata nolīguma īstenošanu un spēju novērst starpreģionālas vides problēmas, pārvēršot tās iespējās, kā arī paātrinās sadarbību migrācijas jautājumos;

➤ **uz labklājību vērsta partnerība**

ES kļūs par Vidusāzijas valstu partneri, lai palīdzētu atklāt to lielo izaugsmes potenciālu, sekmējot konkurētspējīga privātā sektora attīstību un skaidru un atvērtu ieguldījumu vidi. ES sadarbosies, lai attīstītu prasmes, izpēti un inovācijas, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem. ES darbosies, lai novērstu strukturālus ierobežojumus reģiona iekšējā tirdzniecībā un ieguldījumu jomā, atbalstīs pārējo Vidusāzijas valstu pievienošanos Pasaules Tirdzniecības organizācijai (PTO) un sekmēs ilgtspējīgu savienojamību;

➤ **labāka sadarbība**

ES sadarbosies ar Vidusāzijas valstīm, lai stiprinātu partnerības arhitektūru, aktivizējot politisko dialogu un radot labvēlīgus apstākļus pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai. ES joprojām būs minētā reģiona vadošais attīstības partneris. ES stiprinās publisko diplomātiju, lai reģionam un tā iedzīvotājiem uzsvērtu šādas partnerības priekšrocības.

Ievērojot katra Vidusāzijas partnera centienus un intereses, kā arī saglabājot nepieciešamību izšķirt dažādas valstu situācijas, ES centīsies padziļināt sadarbību ar tām Vidusāzijas valstīm, kuras vēlēšies un spēs pastiprināt attiecības. ES centīsies sadarboties ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, ja šāda plašāka iesaiste sekmētu ES vispārējo mērķu un šīs stratēģijas mērķu īstenošanu. **Jaunās paaudzes divpusējie padziļinātie partnerības un sadarbības nolīgumi (padziļinātie PSN)**, kurus ES ir noslēgusi un vēl varētu noslēgt ar atsevišķām Vidusāzijas valstīm⁷, joprojām būs ES iesaistes stūrkmens. Šā kopīgā paziņojuma mērķis ir **mobilizēt ES politikas un instrumentu plašo klāstu**, kas tiks izmantots nolūkā paaugstināt ES un Vidusāzijas partnerības līmeni, un tas kalpos arī kā **vadlīniju dokuments**, plānojot ES attīstības sadarbību un palīdzību.

Transversālā prioritāte – ieguldījumi reģionālajā sadarbībā Vidusāzijā

ES ir ļoti ieinteresēta tajā, lai Vidusāzija kļūtu par reģionu, kurā valda noteikumus balstīta sadarbība un savienojamība, nevis konkurence un sāncensība. ES ir apņēmusies ieguldīt jaunās iespējās un izaugsmes potenciālā, lai veicinātu sadarbību minētā reģiona iekšienē un sadarbību ar šo reģionu kopumā.

⁶ ANO rezolūcija “Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma līdz 2030. gadam”, ko ANO Ģenerālā asambleja pieņēma 2015. gada 25. septembrī.

⁷ ES ir noslēgusi padziļināto PSN ar Kazahstānu. Notiek sarunas par padziļināto PSN ar Kirgizstānu un Uzbekistānu. Tadžikistāna ir pādusi interesi par iesaistīšanos sarunās par padziļināto PSN. Padziļināto PSN satvars neliedz dalību citās esošajās sadarbības iniciatīvās, piemēram, brīvās tirdzniecības nolīgumos un Eirāzijas Ekonomikas savienībā, kuras locekles ir Kazahstāna un Kirgizstāna.

Reģionālajai sadarbībai būtu jāsniedz Vidusāzijas valstīm iespēja labāk pārvaldīt to savstarpējo atkarību, risināt ievainojamības jautājumus un novērst kopīgās bažas, atklāt savu ekonomikas izaugsmes potenciālu, palielināt ietekmi starptautiskajos jautājumos un saglabāt savu neatkarību un identitāti. Vidusāzijas valstīm pašām ir jālemj, kā tās katra savā tempā virzīs brīvprātīgas reģionālās sadarbības veidus, un ES **atbalstīs šos procesus**, pamatojoties uz savu pieredzi saistībā ar priekšrocībām, ko sniedz integrācijas mehānismi un lielāka savienojamība.

ES un Vidusāzijas dialogi un ES finansētās reģionālās programmas palīdzēs sekmēt sadarbības risinājumus reģionālā līmenī tādās jomās kā vide, ūdens, klimata pārmaiņas un ilgtspējīga enerģija; izglītība, tiesiskums, ilgtspējīga savienojamība; narkotiku apkarošanas politika; drošība un radikalizācijas novēršana; robežu pārvaldība un starpreģionu tirdzniecības atvieglošana.

Gadījumos, kad tas ir lietderīgi ES un Vidusāzijas valstīm, un atkarībā no jautājumiem dialogu un sadarbības programmas ar Vidusāzijas valstīm nepieciešamības gadījumā varētu paplašināt, iesaistot **kaimiņvalstis**, piemēram, **Austrumu partnerības valstis**, Afganistānu un citas. Vidusāzijas reģions un **Afganistāna** ir kļuvuši aizvien nozīmīgāki viens otram, ņemot vērā to kopējās intereses attiecībā uz drošību un stabilitāti, ūdens resursu apsaimniekošanu un efektīvu savienojamības saišu veidošanu. Tāpēc Afganistānas pienācīga integrēšana attiecīgajās ES un Vidusāzijas dialoga sanāksmēs un reģionālajās programmās un atbalsts citiem projektiem trīspusējas sadarbības ietvaros ar Afganistānu un Vidusāzijas partneriem joprojām būs prioritāte.

1. UZ IZTURĒTSPĒJU VĒRSTA PARTNERĪBA

ES stratēģiskajās interesēs ir stiprināt Vidusāzijas reģiona, tās valstu un sabiedrības izturētspēju. Tāpēc ir jāpastiprina to spēja prognozēt un izturēt ārēju un iekšēju spiedienu, izmantot reformas un risināt problēmas, ko rada globalizācija, straujš iedzīvotāju skaita pieaugums, klimata pārmaiņas un vides degradācija, spiediens uz ūdens un enerģijas resursiem, darbaspēka migrācija un jauni draudi drošībai. Ņemot vērā Vidusāzijas valstu būtiskās atšķirības to sociālekonomiskās attīstības posmu un modeļu ziņā, ES pievērsīs galveno uzmanību svarīgākajiem ievainojamības aspektiem, balstoties uz pašreizējām stiprajām pusēm un vēršot centienus uz jomām, kurās ir iespējams ieviest izmaiņas. Galvenās ES prioritātes joprojām būs attiecīgu iespēju veicināšana Vidusāzijas jauniešiem, kuri kļūst aizvien vienotāki un mērķtiecīgāki, un iespēju nodrošināšana sievietēm un meitenēm.

1.1. Demokrātijas, cilvēktiesību ievērošanas un tiesiskuma sekmēšana

Galvenie faktori, kas nodrošina ilgtspējīgas attīstības veiksmīgu īstenošanu Vidusāzijas reģionā, ir demokrātisku iestāžu konsolidēšana, iespēju nodrošināšana iedzīvotājiem un iekļaujošāku politikas un ekonomikas pārvaldības struktūru veidošana, tiesiskuma veicināšana, valsts iestāžu pārskatatbildības stiprināšana un cilvēktiesību ievērošanas nodrošināšana. Tāpēc cilvēktiesību ievērošana joprojām būs svarīgs elements ES divpusējās attiecībās ar minētā reģiona valstīm.

ES turpinās sekmēt **cilvēktiesību ievērošanu saskaņā ar starptautiskajiem standartiem**, pievērsot uzmanību vārda brīvībai (tostarp plašsaziņas līdzekļu plurālismam), biedrošanās brīvībai, sieviešu tiesībām, bērnu tiesībām, minoritāšu tiesībām un cīņai pret diskrimināciju, kā arī spīdzināšanas novēršanai un izskaušanai. ES arī centīsies veidot partnerības, piemēram, iniciatīvas “Cilvēktiesību veiksmes stāsti” kontekstā.

ES mudinās Vidusāzijas valstis **turpināt sadarbību ar ANO līguma struktūrām, aģentūrām un īpašajām procedūrām**. ES veicinās sadarbību **daudzpusējos cilvēktiesību forumos**, piemēram, ANO Cilvēktiesību padomē un ANO Ģenerālās asamblejas Trešajā komitejā. ES sadarbosies ar mērķi ratificēt un ieviest starptautisko cilvēktiesību un darba pamatstandartu galvenās konvencijas un

rezolūcijas, tādēļ reģiona atbilstīgajās valstīs izmantojot īpašu veicināšanas režīmu ilgtspējīgai attīstībai un labai pārvaldībai (VPS+). Vidusāzijas valstīm varētu būt noderīga ES dalībvalstu pieredze attiecībā uz juridiskajiem pielāgojumiem, kas nepieciešami, lai varētu piekļūt Starptautiskās Krimināltiesas Romas statūtiem.

Pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai valsts lēmumu pieņemšanā ir ļoti svarīga loma, lai nodrošinātu Vidusāzijā pašlaik notiekošo modernizācijas procesu ilgtspēju. ES sekmēs pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgas tiesiskās un politiskās vides izveidi, kas ļaus brīvi un droši darboties cilvēktiesību aizstāvjiem, žurnālistiem, neatkarīgu arodbiedrību pārstāvjiem un darba devēju organizācijām. ES veicinās visu līmeņu dialogu un sadarbību starp pilsonisko sabiedrību un pārvaldēm.

ES pastiprinās centienus sekmēt **demokrātiju, tiesiskumu un labu pārvaldību**, — tas jādara tāpēc, lai padarītu valsts iestādes atsaucīgākas un atbildīgākas attiecībās ar iedzīvotājiem, kā arī piesaistītu ārvalstu ieguldījumus. ES joprojām iesaistīsies, lai veicinātu godīgus un pārredzamus vēlēšanu procesus. ES paplašinās sadarbību juridiskajā un tiesībsardzības jomā, tostarp sadarbību ar Eiropas Padomi nolūkā sekmēt tiesu sistēmu neatkarību un efektivitāti. Tā kā minētajā reģionā joprojām vispārēju satraukumu raisa korupcija, ES nodrošinās, ka valstīm, kuras vēlas veikt nepieciešamās izmaiņas savos tiesību aktos un pārvaldes sistēmās un stiprināt savas neatkarīgās pārraudzības iestādes, ir pieejami ekspertu pakalpojumi.

Ņemot vērā pozitīvās papildu sekas vairākās jomās — no radikalizācijas apkarošanas līdz privātā sektora attīstīšanai —, ES sekmēs, tostarp integrējot ES sadarbības attiecīgajos aspektos ANO programmu “*Sievietes, miers un drošība*”, **dzimumu līdztiesību un iespēju nodrošināšanu sievietēm un meitenēm**, kuru potenciāls iesaistīties minētā reģiona sociālajā, ekonomiskajā un politiskajā dzīvē joprojām lielā mērā paliek neizmantojams. Šajā procesā liela loma varētu būt **iniciatīvai “Spotlight”**⁸.

Joprojām prioritāte būs **pienācīgas kvalitātes nodarbinātības un starptautisko darba standartu ievērošanas veicināšana**. ES palīdzēs nostiprināt iepriekšējos gados panākto progresu virzībā uz atbilstību **Starptautiskās Darba organizācijas (SDO)** pamata konvencijām un veicinās, ka tiek ratificētas un ieviestas SDO konvencijas par darba inspekcijām, darba aizsardzību un darba apstākļiem. ES sekmēs atbilstību ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipiem.

Saistībā ar to ļoti svarīgs aspekts būs sadarbība ar **Eiropas Drošības un sadarbības organizāciju (EDSO)**⁹, tostarp vietējā līmenī. ES veicinās EDSO principu un saistību ievērošanu un īstenošanu; stiprinās sadarbību ar autonomajām iestādēm, *EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroju*, Augsto komisāru nacionālo minoritāšu jautājumos un pārstāvi plašsaziņas līdzekļu brīvības jomā; kā arī mudinās Vidusāzijas valstis pastiprināt savu sadarbību ar EDSO un atbalstīt tās misijas šajā reģionā.

Visbeidzot, ES pastiprinās sadarbību ar **Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (ESAO)** un Starptautisko Darba organizāciju (SDO), lai veicinātu stabilu uzņēmējdarbības vidi un pienācīgas kvalitātes nodarbinātības programmas.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

➤ *reģionālo programmu izmantošana, lai atbalstītu pieredzes apmaiņu starp ES un*

⁸ Iniciatīva “Spotlight” ir ES un ANO kopīga iniciatīva ar mērķi novērst vardarbību pret sievietēm un meitenēm.

⁹ Visas Vidusāzijas reģiona valstis ir EDSO dalībnieces.

Vidusāzijas valstīm, tikai starp Vidusāzijas valstīm un ar Austrumu partnerības valstīm attiecībā uz tiesiskā regulējuma un tiesu reformu, cilvēktiesībām, starptautiskajiem darba standartiem, labu pārvaldību, vēlēšanu reformu un iespēju nodrošināšanu sievietēm;

- *apmācības iespēju attīstīšana pilsoniskās sabiedrības aktīvistiem un cilvēktiesību aizstāvjiem par cilvēktiesībām un prasmi aizstāvēt savas intereses; pārrobežu sadarbības veicināšana starp minētajām personām reģionā, kā arī ar to partneriem ES un Austrumu partnerības valstīs;*
- *speciāla dialoga izveide par darba standartiem, uzņēmējdarbību un cilvēktiesībām.*

1.2. Ar robežu pārvaldību, migrāciju un mobilitāti saistītās sadarbības stiprināšana un kopējo drošības problēmu risināšana

ES un Vidusāzijas valstis ir ilglaicīgas partneres drošības jomā. Regulāras sanāksmes **ES un Vidusāzijas augsta līmeņa politiskā un drošības dialoga ietvaros** sniedz iespēju apmainīties ar viedokļiem par plašākām drošības problēmām un efektīvu politisko reakciju. ES sekmēs integrētu pieeju, sadarbojoties ar minēto reģionu drošības jomā, un pastiprinās sadarbību, lai novērstu galvenos nedrošuma iemeslus, piemēram, nabadzību, sociālo atstumtību un marginalizāciju, ierobežotu politisko līdzdalību, institucionālās nepilnības, korupciju un dabas resursu nepareizu pārvaldību. Lai sekmētu ilgtspējīgu cilvēka drošību, ES mērķis būs sadarboties ar Vidusāzijas valstīm saistībā ar **drošības sektoru**, un ES apsvērs sadarbību ar mērķi veicināt tā pārskatbildību un reformu efektivitāti.

Klimata pārmaiņas un vides degradācija ir potenciālie iemesli, kas var palielināt draudus. Tāpēc ES turpmāk integrēs saikni starp vidi, klimatu un drošību tās īstenotajā politikas dialogā, konfliktu novēršanas, attīstības un humānās palīdzības pasākumos, kā arī katastrofu riska mazināšanas stratēģijās visā Vidusāzijā.

Terorisms un vardarbīgs ekstrēmisms joprojām ir problēma gan ES, gan Vidusāzijā. Sadarbība ar mērķi novērst vardarbīgu ekstrēmismu un radikalizāciju, kā arī terorisma finansēšanu, un atrisināt jautājumu par kaujinieku teroristu atgriešanu joprojām būs partnerības prioritāte un tiks attīstīta, izveidojot jaunu amatu — ES drošības un terorisma apkarošanas eksperts ar reģionālu kompetenci attiecībā uz Vidusāziju, kā arī sadarbojoties ar pilsonisko sabiedrību un nepārtraukti pievēršot uzmanību cilvēktiesību jautājumam. ES sekmēs labas prakses apmaiņu vardarbīga ekstrēmisma novēršanas kontekstā, tostarp veicot vardarbīga ekstrēmisma virzītājspēku izpēti, preventīvus pasākumus un ziņojumapmaiņu. ES centīsies stiprināt vietējo kopienu izturētspēju pret vardarbīgu ekstrēmismu, ievērojot cilvēktiesības un tiesiskumu un ņemot vērā dzimumu līdztiesības aspektu saskaņā ar ANO rīcības plānu vardarbīga ekstrēmisma apkarošanai.

Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta, īstenojot iepriekšējās programmas šajā reģionā, ES stiprinās sadarbību ar Vidusāziju **mūsdienīgas, integrētas robežu pārvaldības** jomā, paplašinot reģionālās sadarbības centienus arī attiecībā uz Afganistānu. ES meklēs papildu veidus, kā pastiprināt sadarbību ar šo reģionu saistībā ar **cīņu pret organizēto noziedzību, nelegālu imigrantu kontrabandu, cilvēku tirdzniecību un nelikumīgu narkotisko vielu tirdzniecību**. ES turpinās sadarboties, lai izstrādātu integrētu un līdzsvarotu narkomānijas apkarošanas politiku.

Lai uzlabotu migrācijas un mobilitātes pārvaldību Vidusāzijas reģionā un radītu apstākļus labākai savstarpējai saziņai starp Vidusāzijas valstu un ES un citu partnervalstu iedzīvotājiem, pastiprinātā sadarbība tiks vērsta uz **neatbilstīgas migrācijas problēmas risināšanu**, pilnībā ievērojot cilvēktiesības. Tāpēc notiks sadarbība saistībā ar robežu pārvaldību, neatbilstīgu migrantu

atpakaļuzņemšanu un repatriantu reintegrāciju, kuras ietvaros uzmanība tiks pievērsta **neatbilstīgas migrācijas galvenajiem iemesliem**, sekmējot arodmācības, pienācīgus darba apstākļus un darbvietu kvalitāti mītnes zemē, atbalstot legālus migrācijas kanālus un izstrādājot efektīvus tiesību aktus un sistēmas, lai sniegtu palīdzību cilvēku tirdzniecības upuriem un cilvēkiem, kuriem nepieciešama starptautiska aizsardzība.

Lai sasniegtu šo mērķi, ES mudinās Vidusāzijas valstis **izstrādāt valsts migrācijas politiku**, lai **sadarbotos reģionālā līmenī**, un sadarboties, **īstenojot mobilitātes un migrācijas daudzpusēju pārvaldību**, ievērojot Apvienoto Nāciju Organizācijas pamatprincipus. Vienlaikus ES arī uzlabos savu divpusējo dialogu un sadarbību migrācijas un mobilitātes jautājumos ar Vidusāzijas valstīm, jo īpaši padziļināto PSN ietvaros.

ES sadarbosies ar Vidusāzijas valstīm, lai veicinātu atklātu, brīvu un drošu **kibertelpu** un uzlabotu **kiberdrošību**.

ES turpinās sadarboties ar šo reģionu attiecībā uz **masveida iznīcināšanas ieroču neizplatīšanu, divējāda lietojuma preču eksporta kontroli un kodoldrošumu un kodoldrošību**, pilnībā izmantojot spējas, ko nodrošina Ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko un kodolrisku mazināšanas izcilības centrs Vidusāzijā. ES iesaistīsies ciešākā dialogā ar Vidusāzijas valstīm attiecībā uz **krīzes pārvarēšanu un miera uzturēšanu**.

ES ir ieinteresēta arī turpināt uzraudzīt tādu reģionālo drošības struktūru darbību kā, piemēram, **Šanhajas Sadarbības organizācija un Kolektīvās drošības līguma organizācija**.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *ES un Vidusāzijas augsta līmeņa politikas un drošības dialoga un jaunizveidotā amata — ES drošības un terorisma apkarošanas eksperts ar reģionālu kompetenci attiecībā uz Vidusāziju — izmantošana ar mērķi stiprināt praktisku sadarbību plašākas drošības programmas kontekstā, tostarp saistībā ar drošības sektora reformu un pārvaldību, hibrīddraudiem un ūdens resursu / drošības saikni;*
- *ES un Vidusāzijas ad hoc ekspertu sanāksmju organizēšana par vardarbīga ekstrēmisma novēršanu un terorisma apkarošanu ar mērķi veicināt dalīšanos ar paraugpraksi un pārrobežu sadarbības stiprināšanu saskaņā ar attiecīgajām starptautiskajām saistībām;*
- *sadarbības un sinerģijas ar EDSO pastiprināšana attiecībā uz transnacionālu draudu novēršanu un apkarošanu Vidusāzijā;*
- *sadarbības turpināšana narkomānijas apkarošanas politikas kontekstā ar mērķi vēl vairāk stiprināt valstu politiku attiecībā uz narkotiku pieprasījuma samazināšanu un risināt problēmas, kas saistītas ar nelikumīgu narkotisko vielu piegādi un saistīto organizēto noziedzību;*
- *dalīšanās ar speciālajām zināšanām par kiberdrošību un hibrīddraudiem, tostarp sniedzot Vidusāzijas valstīm iespēju piedalīties hibrīddraudu kopīgā noteikšanā, kas tiks veikta ES apsekojuma par hibrīdrisku ietvaros;*
- *sadarbības stiprināšana mūsdienīgas, integrētas robežu pārvaldības jomā, kas balstās uz ilglaicīgu ES un Vidusāzijas reģiona un ES un Afganistānas sadarbību;*
- *dialoga un sadarbības uzlabošana migrācijas un mobilitātes jautājumos padziļināto PSN un ANO ietvaros.*

1.3. Izturētspējas uzlabošana vides, klimata un ūdens resursu jomā

Vidusāzija saskaras ar aizvien smagākām problēmām vides jomā. Kopīgā ietekme, ko rada klimata pārmaiņas, kuru dēļ ir sākusi samazināties ūdens plūsma, samazinot ledājus, kas kalpo par ūdens avotu

Vidusāzijas upēm, un iedzīvotāju skaita strauja palielināšanās vēl vairāk pastiprinās dažas reģiona vides problēmas, iespējams, ietekmējot ekonomikas attīstību, drošību un migrāciju.

ES var palīdzēt minētajam reģionam pārvērst šīs problēmas iespējās. Tā kā šīs pēc būtības ir pārrobežu problēmas un attiecībā uz tām ir nepieciešama savstarpēja uzticēšanās un sadarbībā balstīti risinājumi, ES turpinās īstenot **reģionālu pieeju** ar mērķi sadarboties vides, ūdens resursu un klimata pārmaiņu jomā.

ES sadarbosies ar saviem Vidusāzijas partneriem, lai īstenotu **Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām**¹⁰ un nacionāli noteikto devumu, veicot konkrētus pasākumus, kas vērsti uz klimata pārmaiņu mazināšanu, pielāgošanos klimata pārmaiņām un katastrofu riska mazināšanu.

ES atbalstīs Vidusāzijas valstis, lai tiktu pieņemti stingri vides standarti, un mudinās tās vairs neizmantojot lineārās ražošanas modeļus un pievērsties **aprites ekonomikai**, kurā pēc iespējas ilgāk tiek saglabāta izstrādājumu vērtība, tiek palielināta enerģijas un resursu efektivitāte un līdz minimumam tiek samazināts atkritumu daudzums un oglekļa dioksīda un piesārņojošu vielu emisija. Šāda pāreja uz ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu var sniegt ievērojamus ieguvumus cilvēka veselībai un dzīves kvalitātei, palīdzot veicināt ekonomisko diversifikāciju, radot jaunas uzņēmējdarbības iespējas un stimulējot ekonomikas izaugsmi.

Balstoties uz reģiona potenciālu saules enerģijas, vēja enerģijas un hidroenerģijas jomā, ES mudinās Vidusāziju veikt **reformas enerģētikas jomā** un **pāriet uz mazoglekļa ekonomiku**. Darot pieejamas ES tehnoloģijas un speciālās zināšanas **atjaunojamo energoresursu enerģijas un energoefektivitātes jomā** un sniedzot padomus par regulatīvām reformām, tiks sniegts atbalsts, lai stiprinātu reģiona enerģijas izturētspēju, palīdzot sasniegt tā mērķus klimata jomā un radot darbvietas un uzņēmējdarbības iespējas abām pusēm.

ES veicinās arī **labāku vides pārvaldību** un atbalstīs Vidusāzijas valstu spēju veidošanu attiecībā uz vides problēmu iekļaušanu cita veida politikā un valsts lēmumu pieņemšanā, jo īpaši izstrādājot attiecīgus ietekmes uz vidi novērtējumus. ES sekmēs to, lai tiktu ievēroti vides ilgtspējas aspekti, veicot ieguldījumus savienojamības infrastruktūrā, un lai visas Vidusāzijas valstis pievienotos reģionālajiem un globālajiem starptautiskajiem vides nolīgumiem.

Dalīšanās ar pieredzi par **dabas resursu ilgtspējīgu pārvaldību, bioloģiskās daudzveidības aizsardzību** un **ekoloģisko tūrismu** var palīdzēt sasniegt daudzus un dažādus mērķus, piemēram, saistībā ar lauku attīstību, ekosistēmu saglabāšanu un izpratnes veicināšanu vides jomā.

Saskaņā ar ES Padomes secinājumiem par diplomātiju ūdens resursu jomā¹¹ joprojām galvenā prioritāte šajā reģionā būs sekmēt to, lai tiktu ieviesta **reģionāla programma ūdens resursu jomā**, kā arī **miera un labklājības** veicināšanai. ES turpinās atbalstīt savstarpēji pieņemamus risinājumus ar mērķi uzlabot reģionālo sadarbību attiecībā uz pārrobežu ūdens resursu vienlīdzīgu pārvaldību, saskaņojot ar attiecīgajām ANO aģentūrām un citiem partneriem. ES sekmēs pievienošanos ANO Eiropas Ekonomikas komisijas Konvencijai par ūdens resursiem¹² un tās īstenošanu, veicinās sadarbību Arāla jūras reģionā un **Līguma par Kaspijas jūras juridisko statusu**¹³ īstenošanu.

¹⁰ Parakstīts 2015. gada 12. decembrī.

¹¹ Diplomātija ūdens resursu jomā. Padomes secinājumi, 13991/18, 2018. gada 19. novembris.

¹² Konvencija par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru aizsardzību un izmantošanu, pieņemta Helsinkos 1992. gada 17. martā.

¹³ Parakstīts 2018. gada 12. augustā Aktau.

ES turpinās veicināt sadarbību ar minēto reģionu, tostarp apmācot ekspertus, lai sekmētu **ūdens resursu integrētu pārvaldību**, samazinātu notekūdeņu daudzumu, uzlabotu ūdens kvalitāti un modernizētu infrastruktūru, kā arī veicinātu modernu lauksaimniecības apūdeņošanas sistēmu ieviešanu.

Tā kā minētais reģions ir sevišķi pakļauts dabas un cilvēka radītiem apdraudējumiem, ES atbalstīs valstu un reģionālos centienus izstrādāt jaunu politiku un tiesību aktus **katastrofu riska mazināšanas jomā**. ES arī nodrošinās speciālās zināšanas civilās aizsardzības un avārijas reaģēšanas jomā ar mērķi veicināt strukturālāku reģionālo pieeju attiecībā uz izturētspēju un sagatavotību.

ES turpinās sadarboties, atbalstot vides atveseļošanas pasākumus, lai novērstu sekas, kas radušās agrāk reģionā veiktās urāna ieguves rezultātā, proti, **saistībā ar toksiskajiem ķīmiskajiem un radioaktīvajiem atkritumiem**.

ES izmantos savus finanšu instrumentus, dotācijas un garantijas, jo īpaši tos, ko nodrošina Eiropas Investīciju banka (EIB) un kas tiek nodrošināti sadarbībā ar Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku (ERAB) un citām daudzpusējām attīstības bankām, lai **piesaistītu valsts un jo īpaši privāto kapitālu vides projektiem un ekoloģiski ilgtspējīgām saimnieciskajām darbībām**. Lai piesaistītu privātos ieguldījumus, ļoti svarīgi būs veicināt atbilstīga tiesiskā regulējuma izveidi.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *stiprināt starpreģionālos un reģionu iekšējos sadarbības forumus un mehānismus vides, ūdens resursu un klimata pārmaiņu jomā;*
- *attīstīt pieredzes apmaiņu un inovatīvus finansēšanas mehānismus ar mērķi veicināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu;*
- *veicināt zinātnisko sadarbību un izpēti ūdens resursu apsaimniekošanas jomā, kā arī tādu atvērtas piekļuves uzticamu datu iegūšanu par klimatu un ūdeni, pamatojoties uz kuriem var izstrādāt efektīvu politiku;*
- *stiprināt sadarbību ar ANO Reģionālo preventīvās diplomātijas centru Vidusāzijai attiecībā uz ūdens resursu un drošības saikni;*
- *atbalstīt dabas resursu un ekosistēmu ilgtspējīgu pārvaldību un Stratēģiskā bioloģiskās daudzveidības plāna un laikposmam pēc 2020. gada paredzētā globālā bioloģiskās daudzveidības satvara īstenošanu;*
- *sekmēt pieredzes apmaiņu un sadarbību aprites ekonomikas jomā, jo īpaši saistībā ar ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu izveidi un cīņu pret gaisa piesārņojumu.*

2. UZ LABKLĀJĪBU VĒRSTA PARTNERĪBA

Lielu izaugsmes un attīstības potenciālu Vidusāzijai nodrošina tas, ka šis reģions atrodas vietā, kas stratēģiski kļūst aizvien svarīgāka, proti, Eiropas un Āzijas krustcelēs, kā arī tas, ka šajā reģionā ir daudz jauniešu¹⁴, augsti rakstpratības rādītāji un bagātīgi dabas resursi. Tajā pašā laikā šajā reģionā aizvien vairāk tiek atzīts, ka pastāv nepieciešamība ieviest jaunus ekonomikas attīstības modeļus un diversificēt ekonomiku, lai pievērstos globalizācijas izaicinājumiem un iespējām. ES sadarbosies ar Vidusāzijas valstīm, lai palīdzētu sasniegt ilgstošus rezultātus, proti, attiecībā uz to, lai attīstītu privāto tirgu, uzlabotu ieguldījumu vidi, paātrinātu pāreju uz zaļo un aprites ekonomiku, samazinātu sociālekonomisko nevienlīdzību, ieguldītu cilvēkkapitālā un nodrošinātu pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visiem, atklātu reģionu iekšējās tirdzniecības un starpreģionālās tirdzniecības potenciālu un sekmētu ilgtspējīgu savienojamību.

¹⁴ Puse no reģiona iedzīvotājiem ir jaunāki par 20 gadiem, un Vidusāzijas valstu ekonomikām katru gadu ir jāuzņem viens miljons jaunpieņacēju darba tirgū.

2.1. Partnerības konsolidēšana ekonomikas reformu īstenošanai

ES ir ļoti ieinteresēta atbalstīt to, lai Vidusāzijas valstu ekonomika, kas pašlaik ir pārāk atkarīga no precēm vai zemas pievienotās vērtības eksporta¹⁵, kā arī migrantu naudas pārvedumiem, tiktu pārveidota par diversificētu un konkurētspējīgu privātā sektora virzītu ekonomiku, kas var nodrošināt jaunas darbvietas, spēj iekļauties reģionālās un globālās vērtību ķēdēs un radīt vienlīdzīgus konkurences apstākļus un iespējas visiem ekonomikas dalībniekiem.

ES mērķis būs veicināt **ilgtspējīgāku un iekļaujošāku izaugsmes modeļu** izveidi reģionā. Ekonomikas reformai un modernizācijai būtu jāsniedz ieguvumi visai sabiedrībai un jāveicina tas, lai samazinātos nevienlīdzība, reģionālās atšķirības un lauku un pilsētas dalījums. Šajā kontekstā jo īpaši svarīga būs ES pieredze lauku attīstības, reģionālās politikas un kohēzijas jomā.

ES iesaistes prioritāte būs **konkurētspējīga privātā sektora** un jo īpaši mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) attīstība, ņemot vērā to, cik liela var būt privātā sektora loma, atbalstot ekonomisko izaugsmi, nodrošinot pilnvērtīgas iespējas sievietēm, veicinot pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un apkarojot nabadzību. ES sekmēs kapitāla tirgu attīstību un to, lai tiktu paplašināta MVU piekļuve finansējumam, kā arī atbilstīgu tiesisko regulējumu un fiskālo politiku un efektīvu pretkorupcijas politiku. Privātā sektora attīstība joprojām būs ES Vidusāzijas ieguldījumu mehānisma galvenā prioritāte.

ES kā vadošais privāto ieguldījumu avots pasaulē ir īpaši labvēlīgā situācijā, lai stratēģiskā līmenī pastiprinātu dialogu ar Vidusāzijas reģiona valdībām un uzņēmējdarbības pārstāvjiem, kā arī starptautiskām finanšu iestādēm nolūkā sekmēt **atbilstīgu, pārredzamu, atklātu, iekļaujošu un paredzamu normatīvo un politisko vidi** Eiropas ekonomikas dalībniekiem, kas nodarbojas ar tirdzniecību vai veic ieguldījumus Vidusāzijā.

Atbalstot privātā sektora attīstību un ieguldījumus, prioritāri būtu jāpievēršas izaugsmei un nozarēm, kas rada darbvietas un kurās ES ir **īpašas zināšanas un salīdzinošas priekšrocības**, t. i., tādām nozarēm kā lauksaimniecība un lauksaimniecības uzņēmējdarbība, vides un ūdens resursu apsaimniekošana, enerģētika, transports un ilgtspējīgs tūrisms.

ES sekmēs **starpuzņēmumu dialogu un uzņēmumu sadarbību** ar Vidusāziju, iesaistot arī jaunuzņēmumus un biznesa inkubatorus. Tas palīdzēs radīt divpusējus un reģionālus forumus (piem., Eiropas Tirdzniecības un rūpniecības kamera), kas paredzēti starpuzņēmumu dialoga un uzņēmumu sadarbības īstenošanai Vidusāzijas valstīs. ES mērķis būs iesaistīt Vidusāzijas darba devēju un darbinieku asociācijas dialogā par dažādiem jautājumiem, sākot no ieguldījumu vides līdz izglītībai, nodarbināmībai (tostarp sieviešu un meiteņu nodarbināmībai) un darba tirgus reformai.

ES turpinās darbu pie Vidusāzijas valstu statistikas sistēmu izstrādes, jo **augstas kvalitātes statistikas** pieejamība ir efektīvas valsts politikas izveides priekšnosacījums.

Regulārās divpusējās konsultācijās ar Vidusāzijas valstīm ES stiprinās informācijas apmaiņu un sadarbību saistībā ar makroekonomikas reformām, **finanšu, monetāro un fiskālo politiku, kā arī publisko finanšu pārvaldību**. Tas veicinās parāda pārvaldības stratēģiju un vietējo obligāciju tirgu izveidi, kā arī monetārās politikas sistēmu reformas un finanšu sistēmas uzraudzību.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *veicināt uzņēmējdarbības un ieguldījumu vides uzlabojumus un atbalstīt privātā sektora attīstību, jo īpaši MVU, īstenojot dialogu starp ES un Vidusāzijas uzņēmumiem un to*

¹⁵ Gandrīz 60 % no reģiona kopējā eksporta 2018. gadā veidoja ogļūdeņraži un minerāli.

- sadarbību, sekmējot nozaru dialogu un sniedzot tehnisko palīdzību;
- veicināt mērķsadarbību, lai dalītos zinātībā un veidotu Vidusāzijas pārvaldes iestāžu spējas saistībā ar galvenajiem ekonomikas reformu aspektiem;
 - dalīties zinātībā par statistikas sistēmu izstrādi.

2.2. Reģiona iekšējās tirdzniecības, starpreģionālās tirdzniecības un ieguldījumu veicināšana

Ir jāiegulda vairāk kopīga darba, lai novērstu strukturālos trūkumus, kas joprojām ierobežo tirdzniecības potenciālu un ieguldījumus starp ES un Vidusāziju¹⁶, lai palielinātu starpreģionālo tirdzniecību¹⁷ un ieguldījumus un nodrošinātu dziļāku Vidusāzijas integrāciju pasaules ekonomikā.

ES turpinās veicināt un atbalstīt visu Vidusāzijas valstu **pievienošanos PTO**. PTO saistību izpilde palīdzēs Vidusāzijas valstīm liberalizēt savu ekonomiku, stiprināt starptautisko konkurētspēju, iekļauties globālajā vērtību ķēdēs un piedalīties pasaules ekonomikas pārvaldības veidošanā. Lai veidotu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un palielinātu uzticību reģiona uzņēmējdarbībai, tiks veicināta arī pievienošanās PTO *Nolīgumam par valsts iepirkumu (GPA)*.

Balsoties uz savu pieredzi saistībā ar reģionālās integrācijas mehānismiem, ES atbalstīs centienus veicināt reģiona **iekšējo tirdzniecību un ieguldījumus Vidusāzijā**, tostarp daloties pieredzē un ar labākās prakses paraugiem par netarifu barjeru novēršanu tirdzniecībā un veicinot regulējuma konvergenci un saskaņošanu, jo ir pierādījies, ka šā procesa stūrakmeņi ir integrācija Starptautiskās Standartizācijas organizācijas (ISO) un Starptautiskās Elektrotehnikas komisijas (IEC) vadītajā starptautiskajā standartizācijas sistēmā un stabilā kvalitātes sistēmā.

ES izmantos padziļinātos PSN un tehniskās sadarbības programmas, lai veicinātu **konvergenci vai saderību ar ES noteikumiem un tehniskajiem starptautiskajiem un Eiropas standartiem un likvidētu tehniskos šķēršļus tirdzniecībai**. Šie centieni palīdzēs nodrošināt savstarpēju piekļuvi tirgum un radīs Vidusāzijas ekonomikas dalībniekiem tirgus piekļuves iespējas pasaules mērogā, jo ES noteikumi un standarti ir atzīti visā pasaulē. Dialoga par sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem izvērsšana, lai stiprinātu pārtikas nekaitīguma sistēmas Vidusāzijas valstīs, nāktu par labu vietējiem patērētājiem un uzņēmumiem un atvieglotu tirdzniecību ar ES.

ES turpinās sadarboties ar Vidusāzijas valstīm, lai uzlabotu **savstarpēju piekļuvi preču un pakalpojumu tirgum**. ES pastiprinās centienus palīdzēt Vidusāzijas saņēmējvalstīm labāk izmantot vienkusēju preferenciālu piekļuvi ES tirgum, ko nodrošina **VPS** un **VPS+** režīms, un tas var stimulēt eksportu un ekonomikas diversifikāciju, kā arī labāku darba standartu un darba apstākļu izveidi, un attiecīgi papildināt padziļinātos PSN.

ES veidos ciešāku sadarbību ar Vidusāziju ar mērķi veicināt atbilstību ES, Pasaules Muitas organizācijas un PTO **starptautiskajiem muitas standartiem**, lai vienkāršotu un saskaņotu muitas procedūras. ES stiprinās sadarbību ar šo reģionu, lai apkarotu nelikumīgu tirdzniecību, pārrobežu krāpniecību, krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumus. ES sekmēs turpmāku informācijas apmaiņu, lai stiprinātu cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, korupciju un terorisma finansēšanu.

¹⁶ Visās Vidusāzijas valstīs 2018. gadā ES bija starp pieciem lielākajiem tirdzniecības un ieguldījumu partneriem, taču tirdzniecība ar šo reģionu joprojām nesasniedza vienu procentu no ES kopējā tirdzniecības apjoma.

¹⁷ 2018. gadā reģiona iekšējā tirdzniecība sastādīja tikai 5 % no šā reģiona kopējā tirdzniecības apjoma.

Balstoties uz savu pieredzi, ES turpinās veicināt **ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu** izmantošanu un izstrādi Vidusāzijas valstīs, un tas varētu palīdzēt šīm valstīm dažādot lauksaimniecisko ražošanu, lai radītu lielāku pievienoto vērtību.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *palielināt dalīšanos ES pieredzē un ar labākās prakses paraugiem par netarifu barjeru novēršanu tirdzniecībā un veicināt regulējuma konverģenci un saskaņošanu;*
- *atbalstīt pievienošanas PTO un Nolīgumam par valsts iepirkumu slēgšanu, tostarp nodrošinot tehnisko palīdzību;*
- *izvērst dialogu par sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem, lai stiprinātu pārtikas nekaitīguma sistēmas;*
- *dalīties pieredzē par standartizāciju un kvalitātes infrastruktūru, lai veicinātu starpreģionālo tirdzniecību un tirdzniecību ar ES;*
- *veicināt muitas procedūru vienkāršošanu un saskaņošanu un atbalstīt pārrobežu e-komercijas attīstību;*
- *stiprināt tehnisko sadarbību, lai labāk tiktu izmantota vienpusējā preferenciālā piekļuve ES tirgum, ko nodrošina VPS un VPS+ režīms;*
- *dalīties pieredzē par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, lai palīdzētu diversificēt lauksaimniecisko ražošanu.*

2.3. Ilgtspējīgas savienojamības veicināšana

Eiropas un Āzijas savienojamības attīstīšana potenciāli varētu sniegt Vidusāzijai lielus ieguvumus, nodrošinot labāku infrastruktūru, ekonomikas diversificēšanu un iekļaušanos reģionālajās un globālajās vērtību ķēdēs. ES interesēs ir izveidot funkcionējošus tirdzniecības koridorus starp Eiropu un Āziju, kā arī nodrošināt, ka savienojamība tiek veidota ilgtspējīgi, atklāti, iekļaujoši un balstoties uz noteikumiem, tādējādi radot piemērotu vidi ilgtspējīgiem ieguldījumiem un vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmējdarbībai Vidusāzijā.

ES saskaņā ar savu *Stratēģiju par Eiropas un Āzijas savienojamību*¹⁸ un izmantojot esošos satvarus un sadarbību, attiecīgā gadījumā izveidos **ilgtspējīgas savienojamības partnerības** ar Vidusāzijas valstīm, ievērojot tirgus principus, nodrošinot pārredzamību un balstoties uz starptautiskiem standartiem. Šīs jomas sadarbībā galvenā uzmanība tiks pievērsta **transporta, elektroapgādes un digitālajiem savienojumiem, kā arī cilvēku savstarpējai saziņai**. Tas palīdzēs sniegt Vidusāzijai ilgtspējīgus ieguvumus papildus priekšrocībām, kas saistītas ar to tranzīta valstu statusu, un palīdzēs Vidusāzijas valstīm sasniegt to ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM) un mērķus klimata jomā.

Eiropas privātie ieguldījumi apvienojumā ar ES reģionālajām sadarbības programmām, kas jau kopš 20. gadsimta 90. gadu sākuma sniedz atbalstu saiknes veidošanā starp Eiropu un tās kaimiņreģioniem un Vidusāziju, ir padarījuši ES par galveno dalībnieci procesā ar mērķi sekmēt Eiropas un Āzijas savienojamību. Atjaunoti starptautiskie centieni šai jomā, tostarp Eiropas transporta tīkla (TEN-T) paplašināšana uz ES kaimiņvalstīm, Ķīnas iniciatīva “Viena josla, viens ceļš” un citas iniciatīvas, var sniegt lielas iespējas saistībā ar Vidusāzijas galveno vajadzību nodrošināšanu.

ES un Vidusāzijas valstis stiprinās sadarbību un nodrošinās sinerģiju attiecībā uz **transporta savienojamības** plānošanu un nepieciešamā tiesiskā regulējuma ieviešanu, jo īpaši nolūkā savienot visaptverošo *TEN-T* sistēmu ar Vidusāzijas transporta tīkliem, tostarp caur Dienvidkaukāzu, un ar

¹⁸ Eiropas un Āzijas savienojamība — ES stratēģijas stūrakmeņu veidošana — Padomes secinājumi, 13097/18, 2018. gada 15. oktobris.

citiem reģionālajiem tīkliem¹⁹. Šīs rīcības mērķis ir panākt līdzsvarotu un ilgtspējīgu austrumu-rietumu un ziemeļu-dienvidu sauszemes transporta savienojumu izveidi, jo īpaši balstoties uz Vidusāzijas reģiona ekonomiskās sadarbības ietvaros veikto darbu. Lai sasniegtu šo mērķi, ES varētu piedāvāt tehnisko palīdzību un pēc vajadzības veicināt ilgtspējīgu infrastruktūras attīstību, lai palīdzētu partneriem plānot transporta sistēmas un nodrošināt to savstarpēju savienojumu. ES sniegs atbalstu saistībā ar sauszemes transporta dekarbonizāciju, veicinot ceļu vai dzelzceļu **elektromobilitāti**, un pievērsīs pienācīgu uzmanību **gaisa transporta un civilās aviācijas attīstībai**, tostarp drošības jautājumiem.

Centieni izveidot transporta savienojamību balstīsies uz turpmāku ES un Vidusāzijas sadarbību **robežu pārvaldības** jomā, tostarp ciešāku sadarbību mūsdienīgas integrētas robežu pārvaldības kontekstā, kā arī uz saderīgu **multas tranzīta sistēmu** izstrādes veicināšanu.

ES turpinās pievērst uzmanību Vidusāzijas lomas palielināšanai, veicinot **ES energoapgādes drošību un piegādātāju, avotu un piegādes ceļu dažādošanu**, tostarp izvērtējot iespēju būt Kaspijas jūras cauruļvadū. ES sadarbosies ar Vidusāziju ar mērķi veicināt tiesisko regulējumu, tehnoloģijas un prasmes, kas nepieciešamas, lai mazinātu izmaksas, attīstītu atjaunojamus energoresursus un energotaupīgas tehnoloģijas un piesaistītu ieguldījumus, izmantojot finansējuma apvienošanu un citus finansiālus stimulus. ES palīdzēs modernizēt elektroenerģijas sadali ar viedu un izturētspējīgu decentralizētu tīklu starpniecību un **izveidot valstu starpsavienojumus**, lai sekmētu reģionālu un starpreģionālu elektroenerģijas tirdzniecību.

ES un Vidusāzija uzlabos sadarbību **digitālās ekonomikas** jomā, galveno uzmanību pievēršot tam, lai veicinātu piekļuvi cenas ziņā pieejamiem, atklātiem un drošiem platjoslas savienojumiem un digitālajai infrastruktūrai, tostarp pieņemot nepieciešamās regulatīvās reformas, atbalstot augstas kapacitātes pētniecības un izglītības tīklu attīstīšanu un uzturēšanu, sekmējot digitālo pratību un prasmes, veicinot digitālo uzņēmējdarbību un darbvietu radīšanu, attīstot tādas jomas kā e-pārvalde un e-izglītība. Ņemot vērā to, ka digitalizācija ir transversāla, tā būs galvenais aspekts ES sadarbībā ar Vidusāziju tādās jomās kā integrēta robežu pārvaldību, valsts pārvaldes reforma, tirdzniecība, transporta un enerģētikas infrastruktūra, kā arī atbalsts MVU. ES palielinās dalīšanos pieredzē attiecīgajos forumos par tādiem jautājumiem kā interneta brīvība un cīņa pret dezinformāciju.

Sadarbība, izmantojot *Galileo* satelīta pozicionēšanas, navigācijas un laikiestates pakalpojumus, varētu veicināt transporta savienojamību un nodrošināt lietojumprogrammas energotīkliem un telesakaru tīkliem.

ES cieši sadarbosies ar **trešām valstīm, reģionālām organizācijām un starptautiskām finanšu iestādēm**, lai savienojamības jomā veicinātu ilgtspēju un vienlīdzīgus konkurences apstākļus un īstenotu Vidusāzijas un ES kopīgās intereses. ES centīsies veidot sinerģiju ar citiem galvenajiem partneriem, kas iesaistīti Eiropas un Āzijas savienojamības sekmēšanā, tostarp Āzijas un Eiropas sanāksmes (*ASEM*) procesā. Tam, ka ES pauž apņemšanos atbalstīt ilgtspējīgas savienojamības projektus, būtu jāpalīdz uzlabot citu reģiona dalībnieku ieguldījumu projektu vispārējo kvalitāti.

ES izmantos savus finanšu instrumentus, dotācijas un garantijas un EIB aizdevumus, kā arī sadarbosies ar starptautiskām finanšu iestādēm un daudzpusējām attīstības bankām, lai **piesaistītu valsts un sevišķi privāto kapitālu** ilgtspējīgas savienojamības projektiem Vidusāzijā.

¹⁹ Ar Vidusāzijas valstīm apspriedīs kopīgo pētījumu par ilgtspējīgiem un visaptverošiem dzelzceļa transporta koridoriem starp Eiropu un Ķīnu, kā noteikts ES un Ķīnas savienojamības platformas satvarā.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *stiprināt divpusēju un starpreģionālu sadarbību, lai nodrošinātu efektīvu ilgtspējīgu savienojamību;*
- *sekmēt transporta koridoru izveidi starp ES un Vidusāziju, pamatojoties uz TEN-T tīklu paplašināšanu.*
- *pastiprināt divpusējus dialogus pašreizējā saprašanās memoranda par sadarbību enerģētikas jomā ietvaros un organizēt attiecīgas ad hoc reģionālās konferences par enerģētiku;*
- *izmantot inovatīvus finansēšanas instrumentus un finansējuma apvienošanu, lai turpinātu sekmēt zaļās investīcijas, jo īpaši atjaunojamajos energoresursos un energoefektivitātē;*
- *izmantot ES instrumentus (dotācijas, finansējuma apvienošanu un garantijas), kā arī vairāk konsultēties ar starptautiskajām finanšu organizācijām un citiem attiecīgajiem dalībniekiem, lai atbalstītu ilgtspējīgas savienojamības projektus.*

2.4. Ieguldījumi jauniešos, izglītībā, inovācijā un kultūrā

Prasmju veidošana būs Vidusāzijas konkurētspējas un sociālās kohēzijas stūrakmens. Kvalitatīvas izglītības, nodarbināmības un pienācīgas kvalitātes nodarbinātības iespēju sniegšana Vidusāzijas jauniešiem un sievietēm palīdzētu reģionam izpildīt strauji mainīgo tehnoloģiju prasības un nodrošināt prasmīgo darbaspēku, kas nepieciešams ekonomiskās diversifikācijas īstenošanai un ārvalstu ieguldītāju piesaistei. Augstas kvalitātes izglītības un darbvietu nodrošināšana, tostarp lauku teritorijās un arī meitenēm un sievietēm, joprojām būs galvenais nosacījums, lai novērstu kvalificēta darbaspēka emigrāciju, kā arī tādas izpausmes kā radikalizācija un vardarbīgais ekstrēmisms.

ES atbalstīs sadarbību reģiona iekšienē un starpreģionālo sadarbību ar mērķi veidot spējas un paaugstināt **vispārējās izglītības, augstākās izglītības un profesionālās izglītības un apmācības kvalitāti**. Tas sekmēs **sinerģiju starp izglītības sistēmām un darba tirgu, kā arī digitālo izglītību**.

ES var izmantot programmu *Erasmus+*, lai palīdzētu Vidusāzijas universitātēm modernizēt savu darbību un sasniegt **Boloņas procesa augstākās izglītības** mērķus un ievērot **Turīnas procesa principus par profesionālo izglītību un apmācību**. ES būtu jācenšas attīstīt Eiropas studijas Vidusāzijas universitātēs. ES dalībvalstu universitātes būtu jā mudina veidot **vairāk partnerību un filiāļu**, sadarbojoties ar Vidusāzijas universitātēm, kā arī veidot **valodas apmācības** šajā reģionā.

ES apsvērs iespēju palīdzēt Vidusāzijai izveidot **reģiona augstākās izglītības telpu**, par piemēru ņemot Eiropas augstākās izglītības telpu (*EHEA*). Tas minētā reģiona valstīm ļautu modernizēt savas augstākās izglītības sistēmas, lai tās būtu savstarpēji savietojamas, vienlaikus stiprinot to kvalitātes nodrošināšanas un atzīšanas mehānismus.

ES, sadarbojoties ar Eiropas Izglītības fondu, stiprinās sadarbību attiecībā uz **profesionālo izglītību un apmācību**, lai sekmētu jauniešu un pieaugušo nodarbināmību mūžizglītības kontekstā un reaģētu uz Vidusāzijas valstu pārmaiņu ekonomikas vajadzībām un Eiropas ieguldītāju vajadzībām minētajā reģionā.

ES sadarbība ar Vidusāziju **pētniecības un inovācijas** jomā var palīdzēt efektīvāk pievērsties izmaiņām reģionā, vienlaikus uzlabojot cilvēku savstarpējo saziņu. Dalīšanās ar zinātību un inovatīvām tehnoloģijām, lai risinātu problēmas klimata, ūdens resursu apsaimniekošanas un vides jomā, kā arī saistībā ar pārtikas nodrošinājumu, tīru enerģiju un atjaunojamajiem energoresursiem, varētu palīdzēt virzīt reģionālo sadarbību, kā informatīvo pamatu politikai nodrošinot skaidrus, uzticamus un pieejamus pierādījumus. Izpētes sadarbības stiprināšana lauksaimniecības, veselības, ekoloģiski tīra transporta un ilgtspējīgas pilsētattīstības jomā arī varētu būt savstarpēji izdevīga. ES un

Vidusāzijas universitātēm un izpētes organizācijām būtu jāturpina veicināt pētnieku mobilitāti un darbinieku apmaiņu, tostarp ar Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosaukto darbību starpniecību.

Saskaņā ar Stratēģiju par kultūru ES ārējās attiecībās²⁰ un balstoties uz Vidusāzijas kultūras mantojumu — Zīda ceļa maršrutu, ES izveidos **kultūras sadarbību** ar šo reģionu, lai veicinātu partnerības, kopražojumus un apmaiņu kultūras un radošajās nozarēs, starpkultūru dialogu un kultūras mantojuma saglabāšanu. Tāpēc ES pastiprinās sadarbību ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizāciju (UNESCO) un vadošajām Eiropas kultūras iestādēm. ES sekmēs mākslinieku un kultūras jomas speciālistu mobilitāti, izmantojot apmaiņas, apmācību un rezidences pasākumus, un varētu tikt veicināta arī mobilitāte un apmaiņa sporta jomā.

ES atbalstīs pētījumus par Vidusāziju un par ES un Vidusāzijas attiecībām un sekmēs vairāk iespēju veidot saskarsmi starp ES un Vidusāzijas **pētniekiem un ideju laboratoriju dalībniekiem**.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *palielināt “Apvārsnis”, Erasmus+ un Marijas Sklodovskas-Kirī programmas Vidusāzijas saņēmēju skaitu un dažādot to profilus;*
- *palielināt pētniecības un inovācijas sadarbību starp reģioniem un reģiona iekšienē tādās jomās kā ūdens, pārtika un vide.*
- *stimulēt studentu, darbinieku un pētnieku, kā arī izglītojamo un pasniedzēju profesionālās izglītības un apmācības jomā mobilitāti reģiona iekšienē un starptautisko mobilitāti;*
- *palīdzēt Vidusāzijai izstrādāt reģionālās sadarbības shēmu, iedvesmojoties no EHEA;*
- *izveidot dialogu un veicināt apmaiņu ar labākās prakses piemēriem attiecībā uz jauniešu nodarbināmību, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un nodarbinātības politiku;*
- *sekmēt ciešāku dialogu starp ES un Vidusāzijas iestādēm, uzņēmējdarbības organizācijām un sociālajiem partneriem attiecībā uz prasmju trūkumu un darba tirgus modernizāciju.*

3. LABĀKA SADARBĪBA

ES centīsies veicināt saskaņotu virzību attiecībās ar Vidusāziju, pārliecinoties, ka nozaru politika palīdz risināt problēmas, kas arvien vairāk ir savstarpēji saistītas. Jaunā ES stratēģija ES iestādēm un dalībvalstīm būtu jāīsteno kopīgi, un būtu jāveido vairāk sinerģijas starp to attiecīgajām stiprajām pusēm un resursiem.

3.1. Partnerības arhitektūras stiprināšana un pilsoniskās sabiedrības un parlamentu iesaistīšana

Pašreizējā starpreģionālā dialoga institucionālā sistēma **ietver ikgadējo ES un Vidusāzijas ārlietu ministru sanākumi**, kurā ES pārstāv Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos / Komisijas priekšsēdētāja vietnieks, un ikgadējo **ES un Vidusāzijas augsta līmeņa politikas un drošības dialogu**, kas norisinās ministru vietnieku līmenī.

Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos / Komisijas priekšsēdētāja vietniekam un Vidusāzijas ārlietu ministriem vajadzības gadījumā būtu jātiekas arī neformāli, paralēli Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas (ANO ĢA) ikgadējām sanāksmēm, EDSO ministru padomes un citām starptautiskām sanāksmēm un konferencēm.

²⁰ Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Starptautisko kultūras attiecību ES stratēģijas veidošana”, JOIN (2016) 29 final, 8.6.2016.

Papildus varētu apsvērt iespēju organizēt *ad hoc* ES un Vidusāzijas **augstāko amatpersonu sanāksmes**.

Kad tiks noslēgti un stāsies spēkā padziļinātie PSN, **institucionālais regulējums saistībā ar divpusējām attiecībām** ar Vidusāzijas valstīm tiks stiprināts, organizējot regulārus dialogus par cilvēktiesībām, kas papildinās regulārās sanāksmes ministru un augstāko ierēdņu līmenī.

Tā kā ES un Vidusāzijai ir vienas un tās pašas saistības attiecībā uz starptautiskajiem likumiem un uz noteikumiem balstītu globālo kārtību, pamatojoties uz darbību ANO, ES stiprinās **sadarbību daudzpusējos un reģionālos forumos**.

Ņemot vērā Eiropas Parlamenta konstruktīvo lomu, pilnveidojot ES un Vidusāzijas partnerības kopīgo programmu, būtu jāveicina turpmāks **parlamentu savstarpējs dialogs**, tostarp organizējot regulārus apmeklējumus. ES centīsies organizēt vairāk **augsta līmeņa apmeklējumus šajā reģionā**.

ES arī pastiprinās centienus veicināt ciešāku sadarbību ar **pilsonisko sabiedrību, ideju laboratorijām, vietējām pašvaldībām, uzņēmējdarbības nozari, sociālajiem partneriem, kultūras organizācijām, akadēmiskajām aprindām un jauniešiem**. Konsultēšanās ar pilsonisko sabiedrību būs svarīgs aspekts ES attīstības sadarbības plānošanas kontekstā, ar kura palīdzību ir paredzēts stiprināt pilsoniskās sabiedrības spējas veicināt valdības pārskatatbildību un pārredzamību.

Ikgadējās ES un Vidusāzijas ministru sanāksmes varētu papildināt neformālas **“ES un Vidusāzijas foruma”** sanāksmes, kurās pulcētos pilsoniskās sabiedrības un akadēmisko aprindu pārstāvji un ideju laboratoriju dalībnieki, kā arī ES un Vidusāzijas valstu amatpersonas. Šajās sanāksmēs pilsoniskajai sabiedrībai tiktu sniegta iespēja piedalīties ES un Vidusāzijas partnerības veidošanā, un tas palielinātu tās redzamību.

ES palielinās ar Vidusāzijas jautājumiem saistīto konsultāciju skaitu ar **līdzīgi domājošiem un citiem attiecīgajiem partneriem**, lai veidotu savstarpēju izpratni un sadarbību jomās, kur to intereses sakrīt.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *organizēt ad hoc augstākā līmeņa ierēdņu sanāksmes paralēli ES un Vidusāzijas augsta līmeņa politikas un drošības dialoga regulārajām sanāksmēm un ministru sanāksmēm;*
- *organizēt neoficiālas konsultācijas ar ministriem paralēli ANO ĢA un veidot kopēju izpratni un nostāju konvergenci ANO un citos daudzpusējos forumos;*
- *palielināt ar Vidusāzijas jautājumiem saistīto konsultāciju skaitu ar attiecīgajiem trešiem partneriem;*
- *vairāk iesaistīt pilsonisko sabiedrību ES un Vidusāzijas partnerības veidošanā, tostarp veidojot neformālu “ES un Vidusāzijas forumu”;*
- *veicināt parlamentu biežāku savstarpēju saziņu un apmeklējumus.*

3.2. Sadarbība, kas vērsta uz lielu ietekmi

ES un tās dalībvalstis pēdējos desmit gadus ir Vidusāzijas galvenais partneris attīstības sadarbības jomā²¹. ES turpinās izmantot pieejamos finanšu instrumentus, lai sniegtu atbalstu šim reģionam, palīdzētu risināt problēmas un maksimāli palielinātu ES un Vidusāzijas partnerības iespējas. Turpmākajos gados ES sadarbību minētajā reģionā virzīs **jaunā ES stratēģija Vidusāzijai**. Galvenais ES iesaistes elements būs saistību izpilde saskaņā ar **Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas**

²¹ Attīstības sadarbībai Vidusāzijā 2014.–2020. gada budžeta cikla ietvaros ES ir piešķirusi līdzekļus 1,1 miljarda EUR apmērā.

attīstības programmu 2030. gadam. ES prioritāšu noteikšanu attiecībā uz Vidusāziju ietekmēs arī **dialogs ar pilsonisko sabiedrību un vietējām iestādēm.** Būs nepieciešama **lielāka sinerģija ar dalībvalstu politiku attiecībā uz šo reģionu, tostarp sadarbība attīstības jomā.**

Tikai attīstības sadarbība vien nepalīdzēs sasniegt IAM, un tā būs jāizmanto kā **izaugsmei paredzēta privātā kapitāla piesaistīšanas katalizators.** ES minētajā reģionā būtu pēc iespējas pilnvērtīgāk jāizmanto tās plašākas attīstības palīdzības rīkkopa, tostarp **inovatīvas sadarbības metodes,** piemēram, mērķsadarbība un lielāks uzsvars uz ieguldījumiem. Padziļinātie PSN sniegs iespēju veidot ciešāku politikas dialogu ar Vidusāzijas valstīm dažādu tādu nozaru kontekstā, kas būs iesaistītas IAM sasniegšanā.

Sadarbībai ar **starptautiskajām finanšu iestādēm** joprojām būs svarīga loma, piesaistot valsts un privāto finansējumu ilgtermiņai attīstībai Vidusāzijā.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *organizēt ES un Vidusāzijas politikas dialogus konkrētās nozarēs un atbalstīt šos dialogus ar mērķsadarbības pasākumiem;*
- *attiecīgos gadījumos stiprināt sadarbību ar starptautiskajām finanšu iestādēm.*

3.3. Partnerības tēla uzlabošana

Lai uzlabotu ES un Vidusāzijas partnerības tēlu, ES un tās dalībvalstīm ir jāizstrādā dinamiskāka un mērķtiecīgāka komunikācijas stratēģija, izklāstot savas iesaistes pamatojumu un uzsverot to, kādas iespējas ES un Vidusāzijas partnerība var sniegt reģionam un tā iedzīvotājiem. Šā mērķa sasniegšanai jo īpaši būs jāizstrādā vienoti vēstījumi un jānosaka komunikācijas iespējas, tostarp izmantojot sociālos plašsaziņas līdzekļus un citas jaunas komunikācijas tehnoloģijas, lai piesaistītu reģiona jauniešu, sabiedriskās domas veidotāju, ietekmes veidotāju sociālajos plašsaziņas līdzekļos, pilsoniskās sabiedrības un akadēmisko aprindu uzmanību, kā arī plašsaziņas līdzekļu uzmanību kopumā.

Konkrētas iniciatīvas šajā jomā cita starpā būtu šādas:

- *izstrādāt sistemātiskāku vienotās ziņošanas kārtību un uzlabot tīmekļa portālu un sociālo plašsaziņas līdzekļu izmantošanu ar mērķi uzsvērt reālos ieguvumus, ko sniedz ES iesaiste Vidusāzijas reģiona procesos.*

Padome un Eiropas Parlaments tiek aicināti atbalstīt šajā kopīgajā paziņojumā izklāstīto pieeju un rīcību.